

Josep Palau i Fabre, vitalista i modern

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

POEMES DE
L'ALQUIMISTA
JOSEP PALAU
I FABRE
PROA
232 PÀG. / 18,55 €

“El món literari té la tendència a convertir els escriptors en estaquiots i en icones melancòliques. En Palau era tot el contrari, un paio molt trempat, simpàtic, viu i divertit”, assegura Julià Guillamon, que comissaria dues de les exposicions més destacades de l'Any Palau i Fabre, que commemora el centenari del naixement de l'autor. També treballa en una biografia sobre l'escriptor. “Encara no he començat a redactar-la perquè l'esforç que vaig fer amb l'últim llibre sobre Joan Peruchó em va deixar esgotat”, reconeix. Els vincles entre Peruchó i Josep Palau i Fabre no són anecdòtics: “A la dècada dels 40 van ser dos excèntrics en el panorama de la poesia catalana. Més endavant van tornar a coincidir, perquè Peruchó va editar *Picasso a Catalunya* [1966] quan s'encarregava de Polígrafa”. També és ressenyable la proximitat de tots dos autors amb el gènere fantàstic: Peruchó a través de novel·les com *Les històries naturals* (1960) i Palau i Fabre més endavant, quan va debutar en la narrativa amb *Contes despullats* (1983). Proa l'acaba de reeditar amb *La tesi doctoral del diable* (1984). “Als contes de Palau i Fabre apareixen les seves

obsessions: la transcendència del sexe, el desig, la mort i la dissolució de la identitat”, comenta Josep Lluç, editor de Proa. Lluç fa temps que comptava amb “la recuperació” d'una part de l'obra de l'autor. “Hem optat pels dos primers llibres de contes perquè inclouen les històries de caràcter més filosòfic –recorda–. La seva és una llengua afrancesada i una mica noucentista, que en alguns moments pot sonar poc dúctil. Tot i així, aquests contes es llegeixen amb molt d'interès”. L'obra narrativa de Palau i Fabre inclou també *Amb noms de dona* (1988), *Un saló que camina* (1991) i *Les metamorfosis d'Ovidi* (1996).

La segona bona notícia editorial en relació a l'autor és la reedició de *Poemes de l'alquimista*, escrits durant “el període més incandescent” de la seva vida –del 1936 al 1950– tal com reconeixia l'autor en el pròleg de l'edició del 2002. “És interessant tornar a posar en primera línia la poesia de Palau i Fabre –diu–. La redescoberta de Blai Bonet per part de les noves generacions l'havia deixat una mica de banda. *Poemes de l'alquimista* és una aventura poètica i vital enlluernadora, experimental i alhora un punt ingènua”.

“El llibre és un artefacte de dues cares, en què es barreja creació i reflexió.

En certa manera fa el mateix procediment de l'art conceptual i dels membres de l'Oulipo. Aquest aspecte el fa molt modern”, reconeix Guillamon.

Manuel Guerrero, comissari de l'Any Palau, situa la veu lírica de l'escriptor en unes coordenades molt clares: “D'una banda hi ha referents medievals com Ramon Llull i Ausiàs March, noms clau del segle XIX com Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud i Jacint Verdaguer i, ja al segle XX, un vitalisme que ve de Joan Maragall i que continua amb Bartomeu Rosse-

Manuel Guerrero

COMISSARI ANY PALAU I FABRE

«Creia en l'amor generador i en el desig. La seva poesia i assajos es caracteritzen per l'entusiasme»

Maria Choya

DIRECTORA DE LA FUNDACIÓ PALAU

«Identifiques el seu estil de seguida, igual que en un quadre reconeixes alguns artistes pel traç i els colors»

a
llegim

46-47

- Entrevista a Rafael Argullol, autor de 'Poema'
- 'Quan arriba la penombra', el nou llibre de Jaume Cabré

48-49

- 'Daha!', el sorprenent debut de Hakan Günday
- 'El carreter', una obra mestra de la premi Nobel Selma Lagerlöf

El 21 d'abril del 1917 naixia a Barcelona Josep Palau i Fabre. Poeta, dramaturg, assagista, especialista en Picasso, narrador i traductor, és una de les figures més completes de la literatura catalana del segle XX. Se n'acaben de reeditar dos llibres, 'Poemes de l'alquimista' i 'Contes despullats'

SÈRIE DE RETRATS A JOSEP PALAU I FABRE FETS EL 2007, COINCIDENT AMB EL NORANTÈ ANIVERSARI DE L'ESCRIPTOR. XAVIER BERTRAL

lló-Pòrcel, Joan Salvat-Papasseit, Carles Riba, J.V. Foix i Josep Maria de Sagarra”.

Amor, desig i entusiasme

Guerrero sintetitza dues idees motrius de l'escriptor: “D'una banda, creia en l'amor generador i en el desig. La seva poesia i assajos es caracteritzen per l'entusiasme. De l'altra, és un personatge vital, a favor del sexe, del joc i de la vida, allunyat de les constriccions del catolicisme en què va créixer”. Abans de marxar a París el 1945 –on viuria 15 anys–, Palau i Fabre havia estudiat filosofia i lletres a la Universitat de Barcelona i es va convertir en una de les figures clau de la resistència cultural catalana: va ser un dels reorganitzadors dels Estudis Universitaris Catalans (1941), va fundar la revista *Poesia* (1944) i va participar en la creació d'una altra revista important, *Ariel* (1945), amb Josep Romeu, Miquel Taradell, Joan Triadó i Frederic-Pau Verrié. “El va marcar molt la cultura de la dècada dels 30 –recorda Guillaumon–. Els autors d'aquells anys havien arribat a les cases de la gent i eren

CONTES DESPULLATS I LA TESI DOCTORAL DEL DIABLE JOSEP PALAU I FABRE PROA 240 PÀG./18,50 €

una influència. A més, Palau va llegir ben aviat la part francesa de la biblioteca materna”. Entre els autors importants per a Palau i Fabre hi ha Gaston Bachelard i Jean Cocteau. “Quan dividia les seves obres, Cocteau catalogava com a *poésie* els llibres de poemes, *poésie-roman* les novel·les i *poésie-cinématographique* les pel·lícules que va dirigir. Creia, per tant, que la poesia relligava tota la seva obra –recorda–. A Palau i Fabre li va passar el mateix: sempre va ser poeta encara que no escrigués poemes durant tota la seva vida. La poesia impregna la resta de la seva producció”.

Palau també va escriure teatre –com ara el cicle dedicat a Don Joan o *La caverna*– i també assajos, reunits a *Quaderns de l'alquimista* (1997). Hi ha, també, l'extensa bibliografia dedicada a Picasso, una de les obsessions artístiques de l'autor. “Part de la seva obra de creació també neix a partir de Picasso –diu Maria Choya, directora de la Fundació Palau, inaugurada el 2003 a Caldes d'Estrac amb l'objectiu de difondre el llegat de l'escriptor–. Entre els projectes en procés d'edició hi ha *Estimat Picasso* [1997], un dels llibres més sincers de Palau en relació a l'artista. En Julià Guillaumon treballa en la biografia i també preparem un volum d'inèdits. L'obra completa en dos volums que va publicar Galaxia Gutenberg [2005] no ho recull tot. Queda per publicar el seu periodisme, per exemple”. Josep Palau i Fabre va morir a Barcelona el 23 de febrer del 2008, poc abans de fer 91 anys. “De la seva obra en destaco la seva gran capacitat d'observació –assegura Choya–. Passi el que passi per davant seu, se n'adona i és capaç de descriure-ho amb paraules precises. Identifiques el seu estil de seguida, igual que en un quadre reconeixes alguns artistes pel traç i pels colors”.

ELS EIXOS PRINCIPALS DE L'ANY PALAU I FABRE

La inauguració oficial de l'any dedicat a Josep Palau i Fabre –que compta amb un pressupost total de 300.000 euros– es farà a Barcelona, el 21 d'abril, amb la col·locació d'una placa commemorativa al carrer Bruc 99, a la casa on va viure l'escriptor, que s'acompanyarà d'una lectura a càrrec d'Enric Casasses, Perejaume, Dolors Miquel, Sílvia Bel i Joan Noves. El dia 22 l'atenció es desplaçarà a la Fundació Palau de Caldes d'Estrac: Maria del Mar Bonet i Biel Mesquida cantaran i recitaran Rosselló-Pòrcel i Palau i Fabre acompanyats de Dani Espasa. Aquella nit se celebrarà per primera vegada a Barcelona la Nit del Drac, que commemorarà anualment els aniversaris relacionats amb noms destacats de les lletres catalanes: enguany hi haurà, a més de Palau, Prudenci i Aurora Bertrana, Màrius Torres, J.V. Foix, Joan Fuster i Carles Soldevila. Els actes d'obertura de l'Any Palau i Fabre es completaran el dia 23 d'abril, amb el bateig d'un tren de Ferrocarrils de la Generalitat amb el nom de l'escriptor i diversos actes a la Fundació, i el 24, amb la representació de l'obra *La llavor de l'amor*, amb Montse Guallar i Max Sunyer, al Museu Picasso.

Quatre ciutats clau de l'autor

“A l'hora de programar activitats i exposicions s'han tingut en compte les quatre poblacions on va viure Palau i Fabre: Barcelona, París, Llançà i Caldes”, diu Manuel Guerrero. A la capital francesa es preparen actes al Centre d'Estudis Catalans de París i al Museu Picasso. A Llançà, “on Palau va viure uns anys de certa plenitud”, s'hi farà una de les exposicions importants, *Joia de viure!*, comissariada per Julià Guillaumon. La Fundació Palau serà epicentre de moltes de les activitats i de dues exposicions més.

Tres exposicions temptadores

La transformació dels processos alquímics és una de les idees centrals en l'obra de Josep Palau i Fabre. Julià Guillaumon proposa a *Jo sóc el meu propi experiment* tretze lectures d'alguns dels poemes de l'autor. “Hi haurà propostes d'Ignasi Aballí, Sergi Pons Codina, America Sanchez i Arnal Ballester –explica–. També gravarem quatre poemes mentre escriuen poemes durant dos minuts, seguint un dels experiments de Palau. Seran Maria Cabrera, Josep Pedrals, Núria Martínez Vernis i Carles Rebassa”. Es podrà veure a la Fundació Palau del maig a l'octubre i al Palau Robert a partir del març del 2018. *Joia de viure!* ocuparà la Sala de Cultura de l'Ajuntament de Llançà de l'agost al setembre: “Hi ha tant el Llançà i Grifeu dels anys 60 com la relació amb el mar i l'obra centrada en aquest paisatge”. A Màlaga, el 22 de juny s'inaugurarà la mostra *Palau mira Picasso*, comissariada per Víctor Fernández i integrada per “un centenar de fotos que dibuixen una espècie de mapa dels llocs picassians, alguns d'ells inesperats, com una casa holandesa que a Palau li recorda un quadre de Picasso”. A l'octubre s'instalarà a la Fundació Palau.

ze lectures d'alguns dels poemes de l'autor. “Hi haurà propostes d'Ignasi Aballí, Sergi Pons Codina, America Sanchez i Arnal Ballester –explica–. També gravarem quatre poemes mentre escriuen poemes durant dos minuts, seguint un dels experiments de Palau. Seran Maria Cabrera, Josep Pedrals, Núria Martínez Vernis i Carles Rebassa”. Es podrà veure a la Fundació Palau del maig a l'octubre i al Palau Robert a partir del març del 2018. *Joia de viure!* ocuparà la Sala de Cultura de l'Ajuntament de Llançà de l'agost al setembre: “Hi ha tant el Llançà i Grifeu dels anys 60 com la relació amb el mar i l'obra centrada en aquest paisatge”. A Màlaga, el 22 de juny s'inaugurarà la mostra *Palau mira Picasso*, comissariada per Víctor Fernández i integrada per “un centenar de fotos que dibuixen una espècie de mapa dels llocs picassians, alguns d'ells inesperats, com una casa holandesa que a Palau li recorda un quadre de Picasso”. A l'octubre s'instalarà a la Fundació Palau.

Un dramaturg per descobrir

“Encara que han estat ben estudiades per Jordi Coca, les obres teatrals de Palau i Fabre s'han representat poc, i encara n'hi ha d'inèdites”, diu Guerrero. A la tardor s'estrenarà *Poemes de l'alquimista*, de Moisès Maicas, al Temporada Alta, i hi ha un projecte de Pere Vilà en procés, *Estimat Picasso*, del qual se'n farà una lectura dramatitzada a l'estiu al festival Poesia i + a càrrec de Clara Segura i Lluís Homar. La cita anual de la Fundació Palau, juntament amb les exposicions, ha de servir per “consolidar la institució”, que l'any 2018 celebrarà el quinze aniversari. L'esdeveniment acadèmic més important de l'Any Palau serà el simposi que se celebrarà del 9 a l'11 de novembre a Barcelona i Caldes d'Estrac. Entre les publicacions més singulars relacionades amb l'autor hi ha un còmic amb guió de Julià Guillaumon i il·lustracions de Toni Benages que Males Herbes publicarà al mes de juliol.

UNA DE LES VINYETES DEL CÒMIC QUE TONI BENAGES I JULIÀ GUILLAMON PUBLICARAN AL MES DE JULIOL

Josep Lluich

EDITOR DE PROA

«'Poemes de l'alquimista' és una aventura poètica i vital enlluernadora, experimental i alhora un punt ingènua»

Julià Guillaumon

ESCRIPTOR I COMISSARI

«Sempre va ser poeta encara que no escrigués poemes tota la seva vida: la poesia impregna la resta»